

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. днк. Маргарита Николова Карамихова,

ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“

на материалите, представени за участие в конкурса за заемане на академичната длъжност

‘професор’

в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“

по област на висше образование: **3. Социални, стопански и правни науки**

професионално направление: **3.1. Социология, антропология и науки за културата,**

наименование на научната специалност: **Етнология (Антропология на религиите)**

В конкурса за „професор“, обявен в Държавен вестник, бр. 32 от 22.04.2016 г. и в интернет-страница на Пловдивски университет "Паисий Хилендарски" за нуждите на катедра Етнология към Философско-Исторически факултет (ФИФ), като кандидат участва доц. днк Мария Антонова Шнитер от катедра Етнология, ФИФ.

1. Общо представяне на получените материали

На 21.01.2016 г. катедра Етнология взема решение за обявяване на конкурс за заемането на академичната длъжност „професор“ (протокол № 89). В решението е записано, че Катедрата разполага с щатна бройка и е в състояние да осигури необходимата учебна натовареност в специалностите „Етнология“ и „Социална антропология“. На 25.01.2016 г. Факултетният съвет на Философско-исторически факултет (ФИФ) решава да предложи на АС на ПУ да бъде обявен конкурс (протокол № 95). Академичният съвет решава да бъде обявен конкурс след внесено решение на ФС на ФИФ (протокол №9 от 11.04.2016 г.).

Съгласно с реда за кандидатстване е предоставен пакет от документи, удостоверяващи научното развитие на кандидата, в това число и научни публикации.

На базата на представените документи има всички основания да се заключи, че процедурата по обявяването и провеждането на конкурса е осъществена в пълно съответствие със Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за неговото приложение, както и с вътрешния Правилник за развитието на академичния състав в ПУ „Паисий Хилендарски“¹.

¹ (<https://uni-plovdiv.bg/uploads/site/pravilnici/praspu.pdf>)

Даденият по-нататъшен ход на процедурата изцяло отговаря на изискванията на посочените нормативни актове.

Предмет:

Със заповед № Р33-2374 от 06.06.2016 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определена за член на научното жури на конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ в ПУ по област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата към Философско-Исторически Факултет.

За участие в обявения конкурс е подал документи **единствен кандидат**: доц. днк Мария Антонова Шнитер от катедра Етнология, ФИФ.

Представеният от доц. днк Мария Антонова Шнитер комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на ПУ, и включва следните документи:

- Документи, свързани с процедурата на конкурса;
- Научни трудове.

Кандидатът доц. днк Мария Антонова Шнитер е приложил общо 23 научни труда. Публикациите са излезли на следните езици: немски, английски, руски, гръцки. Отчетени са 7 рецензии и съобщения. Кандидатката е участвала в разработването на 3 учебника по Литература за 9 клас и 1 - Христоматия за 9 клас. По този конкурс е отчетено съставителството на 2 научни сборника.

Не се рецензират 16 научни труда по дисертацията. Разпределението на научните трудове по съответни рубрики, в страната и в чужбина е както следва: 12 в чужбина, 11 в България.

Всички предоставени документи отговарят на стандартите за провеждане на конкурс за професор. Предоставени са в определения от Закона срок.

2. Кратки биографични данни (на кандидата/-ите)

Мария Шнитер се дипломира като *магистър* по специалностите Българска филология и Руска филология в ПУ „Паисий Хилендарски“ през 1984 г. През същата година спечелва конкурс за „асистент“ по „Стара българска литература и фолклор“. През 1991 г. защитава докторат и получава научната и образователна степен *кандидат (доктор) на филологическите науки*. През 1997 г. става „доцент“ по „Българска литература“ (Етнология на литературата).

През 2015 г. защитава докторат и ѝ е присъдена научната степен *Доктор на науките за културата* (днк).

Кандидатката е специализирала в чужбина както следва:

- ✓ специализация като стипендиант на фондация Alexander von Humboldt в Славянския семинар на университета Фрайбург - Германия, под ръководството на проф. Х. Миклас (1992-1993 г.);
- ✓ специализация в Института по славистика на Виенския университет, под ръководството на проф. Х. Миклас (1995 г.);
- ✓ специализация като стипендиант на фондация Alexander von Humboldt в Катедрата по славянска филология на университета Вюрцбург, Германия, под ръководството на проф. К. Ханик (1997 г.);
- ✓ специализация като стипендиант на фондация Alexander von Humboldt в Катедрата по немска литература на Хумболдт-университет Берлин, Германия, под ръководството на проф. Х. Венцел (2003 г.).

Кандидатката отчита участие в 11 научни проекта на национално и международно ниво в периода 1997–2015 г.

Мария Шнитер членува в различни академични и обществени институции (Съюз на учените в България; Wiener Archäographisches Forum (WAF); Граждански клуб за духовната памет на Пловдив „Gradus ad Parnassum“; Специализиран научен съвет по антропология и науки за културата към ВАК; дружество „Добротворие“; Международен експертен съвет за културното наследство и националната идентичност към БАН; Обществен съвет за култура и културно наследство Пловдив).

Като международно разпознат експерт тя е член на редколегията на сп. „Црквене студие“, Ниш от 2016 г.

Важно е да се отбележи, че Мария Шнитер има сериозен опит в организирането на международни летни университети като съорганизатор или съдиректор: Австрийско-Български летен колеж, съвместно с ÖSI – Wien и ASO-Sofia; Балканско лятно училище по религии и обществен живот, съвместно с Бостънски университет, САЩ (2011 – 2016 г.). В тези проекти активно включва цялата катедра „Етнология“ и особено докторантите. По този начин осигурява на младите колеги отлична възможност да натрупат опит за екипна работа, мултикултурни знания и умения, организационни дейности.

Следва да се подчертае значимия опит на Мария Шнитер за работа с неправителствения сектор. Наличието на този опит е важно, тъй като показва не само способността на кандидатката да търси и намира възможности за финансиране на изследователската работа

чрез различни източници, но и заради факта, че наличието му и очакваното му включване в тъканта на преподаваната материя, би било изключително ценно от гледна точка на перспективите за практическата ориентация на студентите. За млади хора, подготвящи се в сферата на хуманитарните науки, подобна възможност е много сериозен допълнителен бонус.

Доц. днк Мария Шнитер има натрупан сериозен административен опит: 1995-1999 г. – изпълнява длъжността ръководител на катедра „Етнология и социология“; 1999-2004 г. – е ръководител на катедра „Етнология и социология“; 2004-2013 г. – е декан на Философско-историческия факултет на ПУ; От 2013 г. – е ръководител на катедри „Етнология“ и „Теология“ във ФИФ. Отличните ѝ характеристики като ръководител на съответните звена са атестат за качествата ѝ в бъдещата ѝ работа като професор.

Оценка на преподавателския опит

Доц. днк Мария Шнитер води лекции по 7 основни лекционни курса в бакалавърска и магистърска степен, свързани с направлението на конкурса. Тя е била лектор по български език, литература и култура в Института по славистика на Виенския университет за периода 2000-2003 г., (общо шест семестъра). Оригиналният характер на лекционните ѝ курсове и винаги отлично подготвените материали я правят популярен преподавател. Материалите, които предоставя на студентите си, показват високите ѝ преподавателски стандарти.

Кандидатката е била научен ръководител на няколко десетки дипломанти в периода 1998-2016 г. Впечатляващ е броят на успешно ръководените и защитили докторанти (4). В момента доц. Шнитер ръководи 4 докторанти на различен етап на докторантурата.

Доц. днк Мария Шнитер работи със студенти извън преките си преподавателски задължения в следните направления:

- Научно ръководство на участия в конференции и семинари.
- Менторство на участие в проекти.

Кандидатката участва активно в дейностите на научно-изследователския център ЦАЕСИ, в чието създаване е изиграла активна роля.

Съгласно приложените справки, доц. днк. Мария Шнитер се занимава с преподавателска дейност над 30 години, което говори за наличие на сериозен преподавателски опит. Намирам за особено важно обстоятелството, че проблематиката, по която доц. днк. Шнитер е водила занятия и е правила научни изследвания през годините, съвпада в много висока степен с изискванията на ПУ към бъдещия професор и предвижданата програма от курсове, които се очаква да води.

От цялостната документация по конкурса се налага заключението, че кандидатката притежава натрупан конкретен опит в тематиката на курсовете които, съгласно плановете на ПУ, ще преподава в Университета бъдещият професор.

Оценка на научната и научно-приложна дейност на кандидата

След задълбочено запознаване с предоставения ми пълен обем от публикации, приемам напълно справката за приносите в публикациите на доц. днк. Мария Шнитер. Впечатлява широката палитра от научни интереси и подходи към избраните теми, които, обаче, са свързани от стабилна вътрешна логика.

Гръбнак на изследователските усилия са изследванията на Православната църква (политики, действия, дейци), които, в исторически много продължителен период, задават идеологическата рамка на всекидневието. Майсторското ниво на познаване и овладяване на изворите позволява на доц. днк. Шнитер да разработва следните проблеми: динамичната връзка между християнската молитва и фолклорните заклинания; причините за липсата на български исторически разказ и на българска средновековна драма; творческо преосмисляне на античните художествени образци и изпълването на традиционните форми с ново (християнско) съдържание (по примера на Йоан Екзарх); коментар върху новооткрит писмен паметник (Синайския евхологий) и проследяване на битието му в по-късната южнославянска традиция; т. нар. „западни светци“ в славянските календари от периода преди литургичната реформа през XIV век; история на оформянето на основните ръкописни сбирки в българските книгохранилища непосредствено след Освобождението и до края на XX век и пр.

Логично изследователската интуиция води кандидатката до темите за религиозната съвместимост/ несъвместимост, проследявайки ролята на БПЦ като институция; проявите на религиозен фундаментализъм и връзката му с водената в дадени исторически моменти политика; историческият опит и актуалните пост-атеистични тенденции в преподаването на религия в българската образователна система; ритуалът за полагане на клетва от войници с различна религиозна принадлежност, според Закона за вземане на новобраници в българската войска от 1897 година.

В този поток е важно да се отбележи студия № 15, която представя доктриналните, политическите и културно-историческите фактори, възпрепятстващи преследванията на „вещиците“ сред южните славяни при прехода от Средновековие към Ново време.

Като експерт в областта на историческата демография съм особено впечатлена от статия № 11² от списъка. Напълно приемам тезата на авторката, подкрепена от солидни аргументи.

Друга посока на търсения, в която повежда успешно учениците си доц. днк. Шнитер е градската антропология. Виждането ѝ за града като палимпсест (2006 г.) определи появата на *нова школа* в градските антропологични изследвания в България.

На базата на предоставените публикации констатирам, че изследователската и публикационна активност на доц. днк. Шнитер показва методическа и методологическа зрялост. Палитрата от приноси проучвания определено допринася за качеството на преподавателската ѝ работа.

Кандидатката е изнесла 38 доклада и съобщения на научни конференции в страната и чужбина.

Забелязани са общо 51 цитирания на научните ѝ трудове от други автори в страната и чужбина. Според Harzing's PP доц. днк. Мария Шнитер има h-index – 2. Посочените цитирания покриват палитрата от нововъведен в научен оборот емпиричен материал, до констатации и концептуални разработки. Този резултат определено надхвърля изискуемият минимум за заемане на академичната длъжност „професор“.

4. Оценка на личния принос на кандидата/-ите

Кандидатката, доц. днк Мария Шнитер е представила за конкурса изцяло оригинална, собствена научна продукция.

5. Критични забележки и препоръки

Водена от твърдото убеждение, че доц. днк Мария Шнитер покрива и надхвърля изискванията за заемане на длъжността „професор“, нямам критични забележки или препоръки.

6. Лични впечатления

Наблюденията ми над работата на доц. днк Мария Шнитер показва, че кандидатката е високо организирана, мотивирана, отговорна. Тя има отлични умения за работа в екип, за управление на ресурсите от хора, време и средства, което е видно от успешните ѝ проекти. Доц. Шнитер владее изкуството да общува със студентите и колегите си в спокоен академичен

² "... и това, що го няма, не може да се брои" (Екл. 1:15) – В: Алтера академика, 2008 (II), 3(7), 159-171

стил. Винаги отлично подготвен лектор, тя владее аудиторията. Намирам, че всички тези нейни качества са важни за работата ѝ като професор.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Документите и материалите, представени от доц. днк Мария Шнитер отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Кандидатката в конкурса е представила достатъчен брой научни трудове, публикувани след материалите, използвани при защитата на ОНС „доктор“ и „доктор на науки за културата“. В работите на кандидатката има оригинални научни и приложни приноси, които са получили международно признание като представителна част от тях са публикувани в списания и научни сборници, издадени от международни академични издателства. Теоретичните ѝ разработки имат практическа приложимост, като част от тях са пряко ориентирани към учебната работа. Научната и преподавателската квалификация на доц. днк Мария Шнитер е несъмнена.

Постигнатите от доц. днк Мария Шнитер резултати в учебната и научно-изследователската дейност, напълно съответстват на специфичните изисквания на Философско-Исторически факултет, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ.

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни, научно-приложни и приложни приноси, намирам за основателно да дам своята положителна оценка и да препоръчам на Научното жури да изготви доклад-предложение до Факултетния съвет на Философско-Исторически факултет за избор на доц. днк Мария Шнитер на академичната длъжност „професор“ в ПУ „П. Хилендарски“ по професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата, научна специалност: Етнология (Антропология на религиите).

12.09. 2016 г.

Рецензент:

Проф. днк Маргарита Карамихова